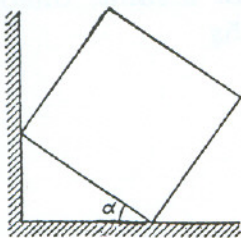

ДРУШТВО ФИЗИЧАРА СРБИЈЕ
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ И СПОРТА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
ОДСЕК ЗА ФИЗИКУ, ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ НИШ
ДЕПАРТМАН ЗА ФИЗИКУ, ПМФ НОВИ САД

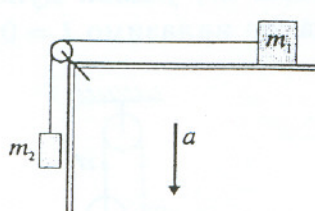
Задаци за Републичко такмичење ученика
основних школа школске 2003/04. године

VII разред

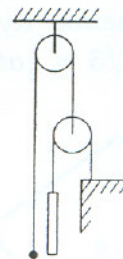
1. Са висине h у исто време и истом почетном брзином v_0 бачена су два тела и то: једно вертикално наниже, а друго вертикално нависе. Ако прво тело падне на земљу после времена $t_1 = 2\text{ s}$, а друго тело после времена $t_2 = 4,5\text{ s}$, коликом почетном брзином су бачена тела и са које висине?
2. Хомогена коцка једном ивицом лежи на поду, а другом на гладком вертикалном зиду. Доња страна коцке са хоризонталном подлогом заклапа угао $\alpha = 30^\circ$, као што је приказано на слици 1. Колики треба да буде коефицијент трења између пода и коцке да би коцка остала у равнотежи?
3. Систем тела приказан на слици 2 налази се у лифту који се креће наниже убрзањем $a = 1\text{ m/s}^2$. Коефицијент трења између тела масе m_1 и подлоге је $\mu = 0,1$. Одредити бројну вредност убрзања система тела у односу на лифт. Масе тела су $m_1 = 2\text{ kg}$ и $m_2 = 3\text{ kg}$, а масе неистегљиве нити и котура су занемарљиве.
4. Одредити рад и средњу снагу машине која подиже терет уз нагнуту раван. Маса терета је $m = 100\text{ kg}$, дужина нагнуте равни $\ell = 2\text{ m}$, угао нагнуте равни према хоризонталу 30° , коефицијент трења $\mu = 0,1$, а убрзање при подизању $a = 1\text{ m/s}^2$. На почетку нагнуте равни терет се налазио у стању мировања. Вучна сила је у правцу нагнуте равни.
5. У систему приказаном на слици 3 маса куглице је два пута мања од масе штапа дужине $\ell = 1,5\text{ m}$. У почетном тренутку куглица се налазила наспрам доњег краја штапа. После колико времена ће се куглица наћи наспрам горњег краја штапа? Занемарити масе котурова и нити, истегљивост нити и трење у систему.

Слика 1

Слика 2

Слика 3

Напомена: За убрзање Земљине теже узети $g = 10\text{ m/s}^2$.

Сваки задатак носи 20 поена.

Задатке припремио: др Иван Манчев

Рецензент: др Драган Гајић

Председник комисије: др Надежда Новаковић

Решење задатака за 7. разред

1. Тело бачено наниже пређе пут: $h = v_0 t_1 + \frac{1}{2} g t_1^2$, а тело бачено навише пређе укупни пут

$$h + \frac{v_0^2}{2g} = \frac{1}{2} g \left(t_2 - \frac{v_0}{g} \right)^2, \quad \text{односно} \quad h = \frac{1}{2} g t_2^2 - v_0 t_2.$$

Из система ових једначина налазимо $v_0 = g(t_2 - t_1)/2 = 12,5 \text{ m/s}$ и $h = 45 \text{ m}$.

2. На основу равнотеже сила $Q = N_2$, $N_1 = F_t = \mu N_2$ и равнотеже момената $N_1 \frac{a}{2} = Q \frac{a}{2} \left(\frac{\sqrt{3}}{2} - \frac{1}{2} \right)$, налазимо да коефицијент трења треба да буде једнак или већи од $\mu = \frac{\sqrt{3}-1}{2} = 0,37$.
3. У референтном систему везаном за лифт важе једначине: $T - F_t = m_1 a_1$, $m_2 g - F_{i2} - T = m_2 a_1$, при чему инерцијалне силе и силу трења налазимо из релација: $F_{i1} = m_1 a$, $F_{i2} = m_2 a$, $F_t = \mu(m_1 g - F_{i1}) = \mu m_1 (g - a)$. На основу тога се за тражено убрзање добија:

$$a_1 = \frac{m_2 - \mu m_1}{m_1 + m_2} (g - a) = 5,04 \text{ m/s}^2.$$

4. Једначина кретања терета је $ma = F - F_t - mg/2$, где је $F_t = \mu mg \sqrt{3}/2$, а одатле вучна сила машине за подизање терета F је $F = m(a + g/2 + \mu g \sqrt{3}/2) = 686,6 \text{ N}$. Тражени рад је $A = F \ell = 1,37 \text{ kJ}$. Средњу снагу налазимо из $P = A/t$ где је $t = \sqrt{2\ell/a} = 2 \text{ s}$, а бројна вредност је $P = 686,6 \text{ W}$.
5. Из геометрије проблема је очигледно да при кретању штап прелази двоструко дужи пут од куглице, због тога је убрзање штапа a_1 двоструко веће од убрзања куглице a ($a_1 = 2a$). Други Њутнов закон за кретање куглице може се написати у облику: $ma = 2T - mg$, а за кретање штапа $2m_2 a = 2mg - T$. Елиминисањем силе затезања одређујемо убрзање куглице: $a = g/3$. Куглица ће проћи поред другог краја штапа када је збир њеног пређеног пута s и пређеног пута штапа $2s$, једнак дужини штапа, односно када је $3s = \ell$ тј. $s = \ell/3 = \frac{1}{2} a t^2$. Одатле налазимо $t = 0,55 \text{ s}$

